

شماره: به شورا ارسال نشد

تاریخ: ۱۳۸۹/۰۱/۲۳

پیوست: ندارد

سرور ارجمند جناب آقای دکتر الهام
رئیس محترم مرکز تحقیقات شورای نگهبان

سلام علیکم؛

احتراماً بازگشت به دستور مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۳ مبنی بر بررسی «**طرح تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری**»؛ به استحضار می‌رساند که طرح مذکور با حضور کارشناسان مرکز و وزارت نیرو و با در نظر گرفتن محورهای مورد تأکید جنابعالی مورد بحث و بررسی قرار گرفت که گزارش آن به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

الف - سوابق طرح و قوانین و مقررات مرتبط

۱- قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۶ اسفند ۱۳۶۱: که بر اساس مفاد این قانون هرگونه استفاده از آب‌های زیرزمینی به استثنای مصارف خانگی نیازمند صدور پروانه بهره‌برداری از سوی وزارت نیرو می‌باشد.

۲- قانون الحاق یک ماده به قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۸۴/۴/۱۲؛ که بر اساس آن وزارت نیرو مکلف است تا پایان سال ۱۳۸۴ برای همه چاه‌های غیرمجاز تعیین تکلیف نماید.

۳- سیاست‌های کلی نظام در مورد «منابع آب» مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۳ مبنی بر ایجاد نظام جامع مدیریت در کل چرخه آب بر اساس اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضه‌های آبریز کشور.

۴- مواد (۱) و (۵) سیاست‌های کلی نظام در «بخش کشاورزی» مبنی بر توسعه پایدار کشاورزی با حفاظت از منابع طبیعی و ارتقاء ضریب بهره‌وری از آب در تولید محصولات کشاورزی.

ب - تأثیر اجرای طرح بر منابع و ذخائر آبی

۱- مخالفان طرح

تداوم برداشت آب از چاه‌های غیرمجاز و فقدان ظرفیت‌ها و ضمانت اجراهای قانونی مناسب در زمینه مقابله با ایجاد و یا استمرار این پدیده، اثرات مخربی در پی داشته و دارد که مسلماً الزام وزارت نیرو به صدور پروانه مناسب به این قبیل چاه‌ها موجب تشدید این اثرات مخرب به شرح ذیل خواهد شد:

۱-۱- کاهش آب چاه‌های مجاز، قنوات، چشمه‌ها، رودخانه‌ها و از بین رفتن حیوانات آبی و اکوسیستم موجود.

۱-۲- کاهش حجم سفره‌های آبی کشور و تغییر جهت آب زیرزمینی و حرکت آب‌شور به سمت آب شیرین.

۱-۳- افت سطح آب زیرزمینی و کاهش ذخیره حجم مخزن و نشست زمین و متراکم شدن آبرفت‌ها و گسترش ممنوعیت بهره‌گیری از آب‌ها زیرزمینی به دشت‌های آزاد و نهایتاً محدودیت در امر توسعه کشاورزی.

۱-۴- کاهش کمی منابع آب شرکت کشور بر اثر افت سطح آب زیرزمینی و عدم امکان تأمین آب شرب سالم شهری و روستایی.

۱-۵- ایجاد ترک و شکاف بر اثر نشست زمین و تخریب تأسیسات، ساختمان‌ها و شبکه‌های انتقال نیرو.

نتیجه: بنا به دلایل فوق، تصویب و اجرای طرح از یک سو مغایر اصول ۵۰ و ۴۵ قانون اساسی مبنی بر حفاظت محیط زیست و تعلق انفال و آب‌های عمومی به حکومت اسلامی بوده و از سوی دیگر مغایر با سیاست‌های کلی نظام در بخش آب و کشاورزی می‌باشد.

۲- موافقان طرح

۲-۱- احقاق حق صاحبان چاه‌های غیرمجاز که به دلیل بی‌اطلاعی تاکنون موفق به اخذ پروانه نشده‌اند.

۲-۲- عدم محکومیت دارندگان این قبیل از چاه‌ها به انسداد آنها و برخورداری آنان از تهیه

سوخت و جلوگیری از بیکاری زارعین دارندگان چاه‌های فاقد پروانه.

۲-۳- کنترل و نظارت بر میزان برداشت آب از طریق چاه‌های غیرمجاز با صدور پروانه و نصب

کنتورهای هوشمند بر این چاه‌ها.

ج - تأثیر اجرای طرح بر حقوق سایر اشخاص به ویژه دارندگان پروانه چاه و قانت:

۱- خشک شدن باغات و زراعت کشاورزان بر اثر خشک شدن چاه‌های مجاز موجود، چشمه‌ها و

قنوات و نهایتاً از بین رفتن تولید و توسعه کشاورزی.

۲- تحمیل هزینه‌های کف‌شکنی و عمیق‌سازی سالیانه به کشاورزانی که چاه مجاز دارند.

۳- تحمیل هزینه‌های جابه‌جایی چاه‌ها به کشاورزانی که چاه مجاز دارند.

۴- تضییع حقوق اشخاصی که قبلاً با رعایت موازین شرعی و قانونی و بر اساس مقررات حاکم

نسبت به اخذ پروانه و حفر چاه اقدام نموده‌اند.^۱

لذا با در نظر گرفتن نکات فوق اجرای این طرح مغایر اصول ۴۰، ۴۳ (بند ۵ مبنی بر منع اضرار به

غیر)، ۴۵ و ۴۸ قانون اساسی تلقی می‌شود.

^۱ مقام معظم رهبری در پاسخ به استفتای وزیر نیرو، درباره مسائل مربوط به منابع آبی فتوایی به این شرح صادر فرمودند: «دولت جمهوری اسلامی ایران باید برای حفظ مصالح عمومی و جلوگیری از هرگونه ضرر و زیان و مفاسدی در استفاده بی‌رویه و نامحدود از منابع آب زیرزمینی، قوانین و مقررات جامع‌الاطراف برای عموم وضع کند و اعلام نماید؛ و آحاد ملت اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی و اعم از کشاورز و غیره، شرعاً و قانوناً موظفند از چنین قوانین و مقررات در حفر چاه و بهره‌برداری از آن حتی در ملک شخصی خود تبعیت نمایند، و تخلف از مقررات

شماره: به شورا ارسال نشد

تاریخ: ۱۳۸۹/۰۱/۲۳

پیوست: ندارد

د - آثار حقوقی و قضایی تصویب و اجرای طرح

- ۱- نقض اصل حاکمیت قوانین و مقررات به ویژه اصل ۴۵ قانون اساسی.
 - ۲- ترغیب و تشویق غیرمستقیم مبنی بر توسعه حفاری چاه‌های غیرمجاز و مغایرت با بند(۵) اصل ۱۵۶ قانون اساسی مبنی بر اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم.
 - ۳- دلسرد نمودن افراد متشرع، قانونمند و قانمدار.
 - ۴- تحمیل هزینه‌های مالی بر دولت و مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی.
 - ۵- عبارت «پروانه مناسب» مندرج در ماده واحده واجد ابهام بوده و نیز اصطلاحات «پتانسیل» و «کتور» مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی می‌باشد.
- لازم به ذکر است که اظهار نظر راجع به متن تبصره‌ها و بررسی مغایرت یا عدم مغایرت آنها با اصول قانون اساسی و اسناد بالادستی بلافاصله پس از وصول مصوبه نهایی مجلس شورای اسلامی انجام و متعاقباً تقدیم خواهد شد.

- طرح اصلاح مواد(۱) و (۷) قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه‌وقت بانوان

مصوب ۱۳۶۴

عطف به نظریه شماره ۸۸/۳۰/۳۶۶۸۲ مورخ ۱۳۸۸/۹/۱۱ شورای محترم نگهبان که ایراد اصل ۷۵ قانون اساسی گرفته بود، و با توجه به نامه شماره ۳۳۰/۱۵۱۴ مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۱ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی و اصلاحات انجام گرفته به نظر می‌رسد که ایراد شورا رفع نشده و همچنان مغایرت اصل ۷۵ قانون اساسی وجود دارد. N0095

ابراهیم موسی‌زاده

قانونی دولت جمهوری اسلامی ایران شرعاً جایز نیست.